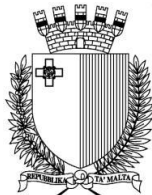

- *kompatibilita` tal-e`cezzjoni tal-preskrizzjoni ma' talba li l-ammont mitlub huwa e`cessiv bla pre`gudizzju g`hal talba o`hra li ti`had l-e`zistenza tal-kreditu preti`z mill-attri`ci*

**QORTI ĊIVILI
PRIM'AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
GRAZIO MERCIECA LL.D.**

Rik. Ġur. 121/2013 GM

Kooperattiva tal-Coaches (Koptaco) Ltd (Coop Reg No 45)

Vs

Thomas Smith Insurance Agency Limited (C5637) bhala a`gent ta' GasanMamo Insurance Limited (C343) u b'digriet tat-13 ta' Mejju, 2013 g`iet kjamata fil-kawza s-so`cjeta' GasanMamo Insurance Limited (C3143)

Seduta ta' nhar il-Ħamis, 14 ta' Marzu, 2019.

Il-Qorti,

Rat ir-Rikors Mahluf ipprezentat fis-6 ta' Frar 2013 fejn Antonio Muscat (ID 332267M) bhala General Manager ghan-nom u in rappresentanza tal-Kooperattiva tal-Coaches (Koptaco) Limited iddikjara:

1. illi fid-9 ta' Diċembru 2010, il-vettura Daihatsu bin-numru ta' re`gistrazzjoni DBK454, proprjeta' ta' Joseph Casha (ID186972M), misjuqa min Adrian Henry Staines ta' nazzjonalita' Ingliza (li jg`orr il-passaport numru 106450921) u

- assikurata, ai termini tal-kap 104 tal-Liġijiet ta' Malta, ma' Thomas Smith Insurance Agency Limited (C5637) bhala aġent ta' GasanMamo Insurance Limited (C3143), kienet involuta f'incident awtomobilistiku mal-minivan tal-koperattiva rikorrenti bin-numru ta' registrazzjoni HMY 195 misjuqa minn Ivan Galea (ID411573M);
2. illi b'konsegwenza ta' dan l-incident, il-koperattiva rikorrenti garrbet danni sostanzjali konsistenti inter alia fi spejjez ta' kiri ta' vettura oħra kif wkoll fid-deprezzament tal-valur tal-vettura targata HMY185 li sussegwentement inbiegħet lil terzi tale quale;
 3. illi għall kul buon fini jingħad illi skond survey reprt ikkummissjonat mis-soċjeta' intimata Thomas Smith Insurance Agency Limited bhala aġent ta' GasanMamo Insurance Limited, l-ispejjez neċessarji għat-tiswija tal-istess minivan ġew stmati li jammontaw għal €3500 eskluż il-VAT;
 4. illi meta fl-10 ta' Frar 2011 Joseph Casha ġie interpellat sabiex jersaq għall-likwidazzjoni u l-eventwali pagament tad-danni, l-istess soċjeta' intimata wiegħbet billi xeħtet it-tort fuq Transport Malta;
 5. illi fil-fehma umli tal-koperattiva rikorrenti dawn id-danni sehħew unikament minħabba tort, imprudenza u/jew negligenza da parti tal-assigurat tas-soċjeta' intimata Thomas Smith Insurance Agency Limited bhala aġent ta' GasanMamo Insurance Limited.

Għaldaqstant, in vista tar-raġunijiet premissi il-koperattiva rikorrenti umilment titlob li din l-Onorabbli Qorti jogħgobha:

1. tiddikjara illi l-incident awtomobilistiku fuq imsemmi tad-9 ta' Diċembru 2010 sehħ unikament minħabba tort, imprudenza u/jew negligenza da parti tal-assigurat tas-soċjeta' intimata Thomas Smith Insurance Agency Limited bhala aġent ta' GasanMamo Insurance Limited;

2. tillikwida d-danni sofferti mill-koperattivi rikorrenti occorendo bl-opra ta' perit nominandi, liema danni għal kull buon fii jeċċedu l-kompetenza taċ-Ċentru Malti tal-Arbitraġġ;
3. tikkundanna lis-soċjeta' intimata Thomas Smith Insurance Agency Limited bhala aġent ta' GasanMamo Insurance Limited sabiex thallas id-danni hekk likwidati lill-koperattiva rikkorenti oltre l-imghaxijiet legali mid-data tas-sentenza sad-data tal-pagament effettiv;

Bl-ispejjez kollha kontra s-soċjeta' intimata li ġiet ingunta għas-subizzjoni.

Rat ir-Risposta Mahlufa ta' Thomas Smith Insurance Agency Limited, fil-kwalita' tagħha cioe bhala aġent ta' GasanMamo Insurance Limited esponiet bir-rispett u bil-ġurament:

1. illi in linja preliminari, l-eċċipjenti ma hijiex il-legittima kuntradittriċi tal-attriċi stante li l-polza ta' assicurazzjoni dwar il-vettura DBK 454 inharget minn GasanMamo Insurance Limited li hija kumpanija rreġistrata f'Malta, bl-uffiċju tagħha f'Malta, u għaldaqstant għandha tiġi ċċitata direttament u personalment u mhux tramite aġent tagħha;
2. illi mingħajr preġudizzju għall-premess, it-talbiet attriċi huma kolpiti bil-preskrizzjoni ta' sentejn fit-termini tal-Artikolu 2153 tal-kodiċi Ċivili;
3. illi dejjem mingħajr preġudizzju għall-premess, ir-responsabilita għall-inċident de quo ma huwiex tas-sewwieq tal-vettura DBK 454 imma tal-Awtorita' ta' Malta dwar it-trasport minhabba senjeletika għal kollox sgwidanti li kien hemm, dakinhar tal-inċident, fl-inhawwi fejn gara l-inċident.
4. Illi dejjem mingħajr preġudizzju għall-premess, l-ammont ta' danni li qed jintalab mill-attriċi huwa wiehed ezorbitanti u esagerat għall-

aħħar u b'ebda mod ma huwa ġġustifikat mis-surveys li saru – fuq bazi ta' “bla preġudizzju” – fuq il-vetturi involuti fl-incident.

Ikkunsidrat:

Illi l-konvenuta u l-imsejjha fil-kawża jeċepixxu li l-azzjoni tal-attur hija milquta mill-preskrizzjoni ta' sentejn maħsuba fl-Artiklu 2153 tal-Kodiċi Ċivili. Ma hemmx dubbju li l-perjodu tas-sentejn għadda billi l-incident seħħ fid-09.12.2010 u r-Rikors Ġuramentat ġie ppreżentat fis-06.02.2013. Ma sar ebda att ġudizzjarju interrutorju. L-attriċi ma poggietx fid-dubbju l-applikabilita` tal-Art. 2153 iżda llimitat ruħha għas-sottomissjoni li din l-eċċezzjoni mhix kompatibbli mar-raba' eċċezzjoni li permezz tagħha qed jiġi allegat li l-ammont mitlub bħala danni hu esagerat billi din issarraf f'rinunzja taċita għall-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni;

Illi l-attriċi tiċċita in sostenn tas-sottomissjoni tagħha lil **Guido Vella v Emanuel Cefai**¹ u lil **Aluminium Ltd v Earli Ltd**². L-ewwel sentenza rriteniet li l-eċċezzjoni li l-ammont mitlub kien esagerat kienet inkonsistenti mal-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni għaliex “ma tistax ma tinftehimx ħlief bħala ammissjoni tal-kreditu imma li hemm kontestazzjoni tal-quantum”. It-tieni kawża ddeċidiet fl-istess sens, tant li ċċitat b'approvazzjoni lill-ewwel sentenza, li illum hija *locus classicus* fir-rigward. L-imħallef sedenti huwa familjari ħafna ma' *Vella v Cefai* anke billi kien l-avukat patroċinatur tal-attur u bħala tali kien hu li qanqal il-kwistjoni tal-konflitt bejn l-eċċezzjonijiet *de quo*;

¹ Guido Vella v Dr. Emanuel Cefai 05.10.2001 Qorti tal-Appell (kolleġjali)

² Aluminium Limited v Earli Limited 16.02.2004 Qorti tal-Appell (kolleġjali)

Illi l-konvenuta u l-imsejjha fil-kawza rribatew bl-ikbar qawwa s-sottomissjoni tal-attriċi. Is-sustanza tal-argumenti tagħhom hija li:

(i) Artiklu 728(1), wara li gie emendat bl-Att XXIV.1995, jesigi li l-eċċezzjonijiet kollha sew dilatorji kif ukoll fil-mertu jitqajjmu kollha fir-Risposta Guramentata, bl-eċċezzjonijiet li jolqtu l-mertu jingħataw bla preġudizzju għad-dilatorji. Salv fejn il-ligi ma tippermettix espressament mod iehor, wara l-emendi tal-1995, ma baqax iktar permess li jiddaħhlu eċċezzjonijiet ulterjuri. Għalhekk il-konvenuti tabilfors kellhom idaħhlu l-eċċezzjoni dwar ammont esagerat, flimkien mal-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni, għaliex altrimenti d-dritt tad-difiża tagħhom kien jiġi serjament ippreġudikat.

(ii) Kien ikun hemm inkompatibilita` kieku l-ewwel saret l-eċċezzjoni fil-mertu imbagħad dik tal-preskrizzjoni, u bla ma l-eċċezzjoni fil-mertu saret – kuntrarjament għal dak li sar fil-każ prezenti – b`mod sussidjarju u ċjoe` bla preġudizzju għall-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni.

(ii) Kemm il-ġurisprudenza kif ukoll id-dottrina jirritjenu li jkun hemm inkompatibilita` fejn id-debitur ma jiċhadx id-dejn imma sempliciment jikkontesta l-kwantum. Bl-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni, jkun qiegħed, appuntu, jiċhad id-dejn;

Illi din il-Qorti, filwaqt li tqis li dawn l-argumenti huma tassew inġenjużi, ma tistax taċċettahom. Fl-ewwel lok, l-esiġenza ritwali li l-eċċezzjonijiet iridu jsiru kollha fil-bidu tal-kawza ma jbidel xejn mid-divjet li jitressqu

eċċezzjonijiet inkompatibbli ma' xulxin. It-tieni, iċ-ċaħda tad-dejn trid tkun barra mill-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni, appuntu biex tista' tkun kompatibbli magħha. Kieku kellha tigi aċċettata din il-propożizzjoni, *Vella v Cefai* kienet tasal għal konkluzjoni differenti;

Illi f'*Vella v Cefai*, u f'*Aluminium v Earli*, lil hinn mill-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni ma kienx hemm ċaħda tal-obbligazzjoni pretiża mill-attur, imma biss eċċezzjoni li tikkontesta l-*quantum*. Semplici deduzzjoni loġika ma jistax għajr iwassal għall-konkluzjoni li l-kontestazzjoni tal-ammont tippresupponi tabilfors l-eżistenza tal-kreditu pretiż;

Illi dak li sfuġġa lill-konvenuta u lill-imsejjha fil-kawża fin-nota ta' sottomissjonijiet responsiva tagħhom hi li fl-eċċezzjonijiet tagħhom fir-Risposta Ġuramentata, huma ma llimitawx ruħhom għall-kontestazzjoni tal-kwantum. Anzi din l-eċċezzjoni (ir-raba' waħda) saret wara, u bla preġudizzju għal, mhux biss dik tal-preskrizzjoni (it-tieni waħda) imma wkoll dik taċ-ċaħda tar-responsabilita' tas-sewwieq (it-tielet waħda). Mela f'din il-kawża – b'kuntrast evidenti ma' *Vella u Cefai* u sentenzi oħrajn - m'hawnx biss *sic et simpliciter* il-kontestazzjoni tal-kwantum. Hawn ukoll ċaħda totali tar-responsabilita' għall-incident; fi kliem ieħor negazzjoni li huma debitori. Huwa in vista ta' din il-qagħda li huwa applikabbli t-tagħlim tad-dottrina u tal-ġurisprudenza ċċitatata mill-konvenuta u mill-imsejjha fil-kawża li:

(i) “quando il debitore, **senza negare in sostanza di essere tale**, si limita a discutere ed impugnare l’ammontare dovuto, vi ha rinunzia tacita alla prescrizione”³ u li

(ii) “id-debitur li ma jichadx li kellu jaghti, **imma biss jallega li huwa jidhirli li ma ghandux jaghti daqskemm jippretendi l-kreditur nomine**, jirrinunzja taċitament għall-preskrizzjoni; għaliex l-incertezza tal-quantum ma tirrendix nulla r-rikonjizzjoni tad-debitu meta tkun aċċertata l-kawża tiegħu”⁴;

Illi għalhekk f’dan il-każ il-Qorti m’għandhiex raġuni biżżejjed biex tqis li l-konvenuta u l-imsejjha fil-kawża rrinunzjaw taċitament għall-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni.

Decide

Għal dawn il-motivi, il-Qorti qieghdha tilqa’ t-tieni eċċezzjoni tal-konvenuta u tal-kjamat fil-kawża, tiddikjara l-azzjoni tal-attriċi preskritta a tenur tal-Artikolu 2152 tal-Kodiċi Ċivili, u konsegwentement tiċhad it-talbiet tagħha kollha bl-ispejjeż ta’ din il-kawża a kariku tal-istess attriċi.

Onor. Imħallef

Grazio Mercieca

³ Aubry et Rau Vol VIII para 776; Troplong, Prescrizione no 67

⁴ Gustavo Micallef v Eleneore Micallef Prim’Awla tal-Qorti Ċivili, Koll. XXXII.ii.307